

Meiningar og kjak

KLUMMAN

Inna Törnroos

Endiliga geður Oscar meining

Mánanáttina vóru árligu Oscars heiðurs-lønirnar handaðar. Umleið 40 milliónir hyggjarar úr øllum heiminum settu seg frammanfyri skíggjan at hyggja at kjólum, talum og tárnum hjá teimum, sum vunnu tann gylta mannin.

Oftast eru røðurnar ein tøkkl til tey, sum hava hjálpt viðkomandi vinnara upp á pallin – líka frá barndómi til tey sum seyma klæðini.

Í ár var tað øðrvísi – takk og lov. Kanska onkur teskaði í oyrað á teimum tilnevndu, at tey, tá tey standa har á pallinum, hava eina av heimsins størstu áskoðarfjöldum, og tað er faktiskt heilt ókey at siga okkurt meiningsfult.

Patricia Arquette vann fyri leiklutin í filminum »Boyhood«, og tá hon hevði takkað teimum vanligu, helt hon áfram og segði »Til allar kvinnur, ið hava átt børn. Til allar skattaborgarar. Vit hava kempað fyri líka rættindum. Tíðin er komin til, at vit fáa líka løn fyri allar kvinnur í USA.«

Meryl Streep og Jennifer Lopez reistust úr stólunum og klappaðu.

Takk sigi eg bara. Ikki tí eg vænti, at Patricia ella Meryl eru tær, sum venda hvørjum oyra, men líka løn fyri líka arbeiði er ein sjálfvlygja, og at hoyra tað frá einari kendari fyrimynd kann kanska fáa eyguni upp hjá onkrum, sum enn blunda.

Næsta røða, sum vermdi, var røðan hjá høvund-anum Graham Moore, tá hann takkaði fyri Oscarin, hann vann, fyri bestu søgu í »The imitation game«.

»Eg royndi at beina fyri mær sjálvum, tá eg var 16 ár. Nú standi eg her. Eg vil venda mær til barnið har úti, sum heldur, at tað ikki passar inn. Tað gert tú. Halt áfram at vera løgin og øðrvísi, og tá tað er tín túrur at standa á hesum pallinum før tá sama boðskap víðari.«

Sum eg elski hesi orðini. Tí hvør heldur, at man passar inn, tá man er 16 ár, og heimurin er ein meldur av kenslum og valum? Eg vóni, at nógvir tannáringar sóu hesa røðuna og duga at taka hana til sín. Tí tað er júst soleiðis, tað er. Uttan tey löggu og øðrvísiu børnini, hevði heimurin verið so øgiliga nógv fátækari.

So eg fegnist um, at eg var uppi mánanáttina. Oskar fær »væl góðkent« hesuferð – og kjólarnir vóru, sum vanligt, fantastiskir.

UNESCO listin og skyldan at varðveita mentanararvin

Tað er einki minni enn eitt frambrot, at Koltur framyvir skal umsitast sum mentamál. Harvið eru fortreytirnar til staðar, at skapa nakað heilt serstakt og visjonert - fyri okkum sjálv og fyri umheimin. Ein serlig friðingarskipan, ið bæði umfatar mentanararv og náttúruarv, skal skipa Koltur sum ein livandi tjóðgarð. Um rætt verður borið at, fer Koltur at gerast ein kelda til stoltleika, gleði og vitan fyri okkum heimafolk, skúlaflokkar o.a - eins væl og fyri útlendingar - ferðafólk, granskarar og listafólk. Vitan um fornar byggisiðir og -búsetingar, velting, jarðarbrúk og um hvussu náttúran sær út, tá hon er ótamd og órørd.

Gunvør Balle

Í fjør heyst skipaði froyenska UNESCO nevndin fyri kunnandi fundi um UNESCO sáttmálar, heimsarv og froyiskan mentanar- og náttúruarv og um verju av immateriellum mentanararvi. Bæði froyiskir og útlenskir serfrøðingar lögdu fram síni sjónarmið.

UNESCO sáttmálin er mest kendur fyri heimsarvslistan, ið er listi við dømunum um mentanar- og náttúruarv, ið verða mett at hava so stórt virði fyri heimin, at serlig átøk skulu gerast fyri, at hesi kunnu verða varðveitt fyri eftirtíðina. Stór virðing er knýtt at heimsarvslistanum, og lond leggja stóra orku í at fáa sítt heimsarvsevni á listan. Í Norðanlondum eru kend støð á listanum eitt nú Þingvellir, Ilulissat ísfjórðurin, rúnarsteinarnir í Jellinge og Bryggjan í Bergen. Onnur kend støð á heimsarvslistanum eru eitt nú pyramidurnar í Giza, kinverski múrurin og Great Barrier Rief í Avstralia. At eitt land fær mentanarella náttúruarvsevni á listan hevur stóran týðning fyri ferðavinnuna, tí ferðafólk í stórum tali vitja støðini á heimsarvslistanum. Føroyar hava onki evni á heimsarvslistanum, men kunnandi fundurin var eitt fyrsta stig til at seta froyiskan heimsarv á dagsskránna.

Fundurin á Tjóðsavninum staðfesti, at fyri at søkja um at

koma á listan hjá UNESCO yvir heimsarv skal eitt umfatandi og miðvíst arbeiði gerast heima hjá okkum sjálvum fyrst. Víst var á dømi um materiellan og immateriellan mentanararv, ið kann koma uppá tal at søkja um. Tá tað snýr seg um materiellan mentanar- og náttúruarv vísti stjórin á Fornminnisavninum Erland V. Joensen m.a. á, at mentanarminnini í Kirkjubø, búsetingin úti á Reyni, Koltur og Hvalastøðin við Áir kundu verið sjálvsøgd at arbeiðið víðari við. Tá tað snýr seg um immateriellan mentanararv kundi talan t.d. verið um froyiska dansin og kvæðini og tann ræsta smakkin.

Visit Faroe Islands hevur rós uppiborið fyri at hava strongt á, at fáa gongd á arbeiðið at lýsa hvat skal til fyri at koma á listan hjá UNESCO yvir heimsarv, tí hetta skumpar undir, at vit gerast tilvitað um týðningin

av okkara mentanararvi. Sølva Patursson hevur ótroyttliga víst á týðningin av, at fáa munagóða brimverju fyri fornminnini í Kirkjubø. Og tess fleiri bólkir og einstaklingar í samfelagnum trýsta á, tess størri vón er fyri, at ein miðvís og skipað tilgongd at varðveita fornminnir og mentanararv verður sett í verk.

Men tað er týðandi at vit gera okkum greitt, at hetta arbeiði skal gerast uttan mun til ferðavinnu og UNESCO listar. Tað skal gerast, tí vit sjálvi síggja og skilja tað neyðuga og virðismikla í mentanararvinum. Um tað kann gagna ferðavinnuni at vit møguleika koma á listan hjá UNESCO, er tað ein eyka ágóði, vit bara kunnu gleðast um. Men tað er sjálv tilgongdin og viljin vit vísa í verki til at varðveita fornminni og mentanarminnini, sum er mest týðandi, fyrst og fremst fyri okkum sjálv. Varð-

veitingararbeiðið í Kirkjubø er dømi um, at arbeiði verður miðvíst fram ímóti, at mentanarminnini í Kirkjubø sum ein heild verða góðkend av alheimssamfelagnum sum heimsarvur. Men samstundis er manglandi raðfesting av brimverjuni dømi um misrøkt, ið bókstaviliga máðar støði undan varðveitingararbeiðinum.

Mentanarminni umboða okkara felags mentanararv, og tí er tað ein felags skylda og ábyrgd at varðveita tey til framtíðar ættarlið. Hesin mentanararvur skal varðveitast við virðing, umhugsni og teimum bestu kunnleikum og royndum, ið finnast. Tí má varðveiting av mentanarminum fáa nógv størri rúmd og raðfesting enn higartil.

24. februar 2015

Ver við í kjakinum!
Send teldupost til post@sosialurin.fo